

Pædagogisk læreplan for

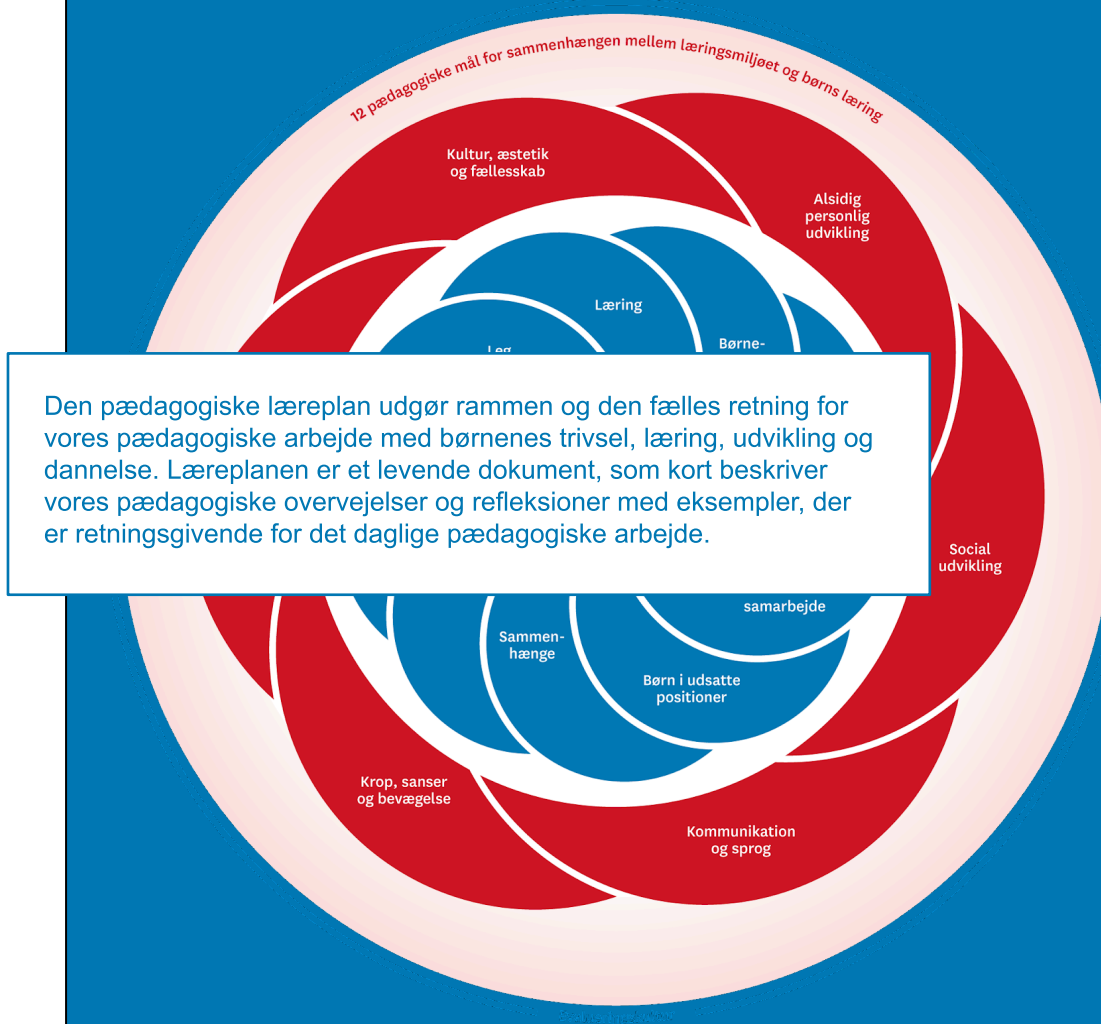
DII Skovly

2020

**SKOVLY
NATURINSTITUTION**

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske](#)

[læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Skovly i Stouby er en integreret daginstitution. Vi har børn i aldersgruppen ½ til 6 år og er normeret til 64 børnehavebørn og 12 vuggestuebørn.

Vi har base i et dejligt træhus i udkanten af Rosenvold Skovene i Stouby med udsigt til marker og skoven som nærmeste nabo.

Vi har en vuggestuegruppe og børnehavegruppe, der dele af dagen er aldersopdelt og andre gange samlet på tværs af alder.

Vores pædagogiske fundament i Skovly bygger på brugen og inddragelse af naturen og udelivet i størstedelen af vores hverdagspædagogik.

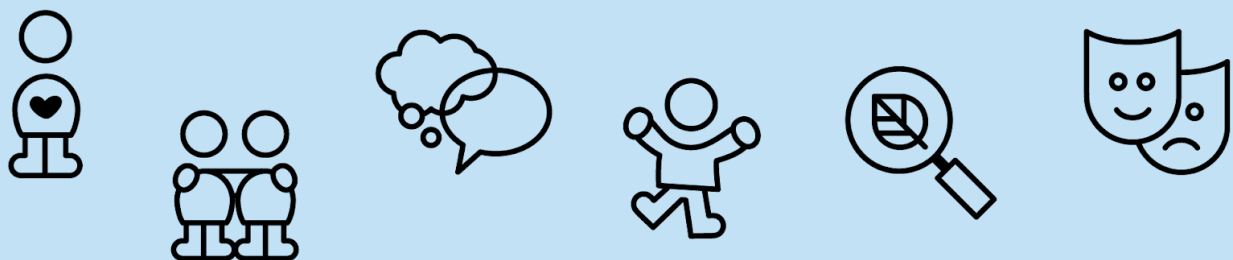
Skovly har "De grønne spirer" flaget, som er Friluftsrådets grønne mærkningsordning, og vi har Bæredygtighedsflaget, som vi har fået gennem et projekt

Vi bruger skoven flere gange ugentligt – og har forskellige baser derude – som vi benytter til udflugter, aktiviteter, leg og oplevelser sammen med børnene.

Hjemme har vi to legepladser til store og små med skoven og en lille bæk i "baghaven" som nærmeste nabo. På legepladsen har vi bl.a et fint udeværksted, bålplads og en lille hytte fyldt med sjove aktiviteter til livet udenfor.

I 2020 fik vi bygget nye og fine rammer til vores vuggestuegruppe i Skovly.

Børnegruppen i Skovly består både af børn, hvis forældre er tilflyttere, der har valgt at bosætte sig i de naturskønne omgivelser og dels af børn, hvis forældre er født og opvokset i Stouby og omegn.

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring

Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen

1

Børnesyn:

Vores børnesyn tager afsæt i, at alle børn har værdi i sig selv og er værdifulde for fællesskabet, hvilket de skal kunne se, mærke og opleve, når de er i Skovly.

Det pædagogiske personale arbejder ud fra ICDP, hvor der er fokus på samspilsrelationer med udgangspunkt i barnet, hvor hensigten er at skabe et nært og tillidsfuldt samspil til barnet og dets nære omsorgspersoner. Personalet justerer sig i tale og handling i forhold til barnet og barnets følelser. Intentionen er at alle børn i Skovly skal opleve at de lykkes, er betydningsfulde og spiller en vigtig rolle for andre børn og voksne.

Dannelse og børneperspektiv:

Vi har fokus på, at børnene dagen igennem har en oplevelse af at have indflydelse på dagligdagens aktiviteter, og her øve sig i at indgå i et positivt og forpligtende fællesskab med andre. Dagen igennem har vi fokus på børneperspektivet, og vi strukturerer dagen ud fra den børnegruppe, der er.

Dette sker, når børnene i hverdagens mange læringsmiljøer bliver mødt af positive voksne – der i samspillet og planlægningen af den pædagogiske praksis møder børnene i øjenhøjde og inddrager deres interesser og viden i den udmøntede praksis.

Eksempelvis: I børnehaven finder de en dag nogle dyrekranier på en skovtur. Disse giver anledning til en snak ud fra et børneperspektiv omkring liv og død, dyrets oprindelse og børnenes nysgerrighed inviteres ind i dialogen. Hjemme i Skovly er børnene med til at koge kranierne, der herefter undersøges nærmere i fællesskab. Efterfølgende indgår dyrenes liv og kredsløb i børnenes leg.

Leg:

I Skovly har vi stor fokus på børnenes leg. Legen er med til at danne og udvikle det enkelte barn og, barnet i fællesskabet. Vi lægger vægt på børnenes selvvalgte lege og fælleslege, ift at børnene lærer at indgå i sociale fællesskaber med egen værdi og accept af andres værdier.

Den voksnes fornemste opgave i legen med barnet/børnegruppen er at kunne afstemme, hvorvidt det er nødvendigt at "gå forrest", som en positiv rollemodel. Alternativt gå på opdagelse sammen med barnet og derfor være "ved siden af" – for i samspillet at blive klogere på noget. Endeligt at den voksne giver barnet mulighed for at danne sig sine egne erfaringer – og derfor positionerer sig "bagved" barnet, der på den vis får mulighed for at afprøve og udforske sin omverden selv. (jvf. Basil Bernstein, omkring Læringsrummene).

Eksempelvis: Vi planlægger at en voksen går fra i differentierede grupper, hvor aktiviteterne tager udgangspunkt i nærmeste udviklingszone. Vi tager udgangspunkt i de lege og de temaer børnene er optaget af, for eksempel leger den voksne politi og røvere med børnene, hvor rollerne med at fange og blive fanget er skiftet mellem den voksne og børnene.

Læring:

I Skovly arbejder vi året igennem temabaseret. Vi bruger "Skovly-blomsten" til at udfolde temaet igennem de styrkede læreplaner. Herved kommer vi rundt om barnet og børnegruppens udvikling både i forhold til læringsmiljøet og læringsstile, herunder den kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling. Dette arbejder vi med i hverdagens mange små og store læringsarenaer – både de strukturerede, i legene og i hverdagens rutine situationer.

Børnefællesskaber:

I Skovly prioriterer vi at børnene føler sig som en del af det store fællesskab, men også som en vigtig del af de små legefællesskaber.

Eksempelvis har vuggestuen har fokus på det store fællesskab, hvor de til en samling lader børnene være med til at tage del i valget af de sange, som de vil synge. I samlingen oplever børnene at de er en del af et fællesskab og sammen om noget fælles tredje. De lærer at vente på tur, give plads til hinanden, og hvordan man omgås hinanden som er vigtige sociale kompetencer at mestre i både det store og det lille fællesskab.

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

I vores mange læringsmiljøer i Skovly – både de fysiske, psykiske og æstetiske har vi i forhold til indretningen gjort os nogle faglige overvejelser i forhold til børneperspektivet. Dette skal ses i samspil med de ønsker, vi som personale har for, at et givent miljø skal kunne danne rammen for børnegruppens samlede trivsel, læring, udvikling og dannelse

Vi har bygget dagen op omkring de mange forskellige læringsmiljøer, der indgår i en hverdag i Skovly.

Disse er eksempelvis

Om morgenen:

Vuggestuen og børnehaven spiser morgenmad sammen hver dag. Det er med til at give et læringsmiljø hvor store og små tager hensyn til hinanden.

Her er det i høj grad de spontane og børneinitierede aktiviteter og lege som er i fokus, stadigvæk med afsæt i de rammer den voksne har afsat for leg i forhold til børnegruppens behov..

Eksempel fra vuggestuen: Børnene søger selv derhen hvor de kan udfolde sig motorisk. Igennem legen opmuntrer det pædagogiske personale det enkelte barn til at kravle op og hoppe, rutsje med mere ud fra deres motoriske udvikling. Tingene står altid fremme så børnene er trygge ved redskaberne. Børnene har mulighed for at lave deres egen bane.

I "mellemmrummene" er læringen også tænkt ind i vores organisering og planlægning.

Eksempel fra børnehaven: Når vi har spist indenfor og skal ud på legepladsen går børnene i garderoben i mindre grupper. Her er der en voksen der guider og hjælper med tøjet. Børnene går herefter ud til en voksen på legepladsen. Vi gør meget ud af at

børnene går hen til "nogen" og ikke til "noget". På den måde opnår vi, at børnene ved hvad de skal og hvad der forventes af dem.

Eksempel fra vuggestuen: Børnene kommer i garderoben i mindre grupper. Det giver ro og tid til det enkelte barn, så de kan øve sig i selv at tage tøj på hvor den voksne har tid til at guide. De venter på hinanden og går ud på legepladsen sammen.

Madpakker:

Vi har valgt at gøre læringsmiljøet tydeligt for børnene i form af faste og for barnet genkendelige og afgrænsede pladser.

Eksempel fra vuggestuen: Hvert barn har deres egen stol med navn og bomærke på. Når børnene skal spise, finder de deres egen stol og de kender hinandens bomærker. Stolene er indstillet så de passer til det enkelte barn. På den måde opnår vi at børnene har en tryghed i at have deres egen stol og børnene lærer at genkende deres eget bomærke og navn. Bomærket følger barnet fra de starter i vuggestuen og til de går ud af børnehaven.

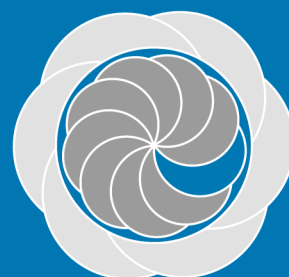
Eksempel fra børnehaven: Børnene spiser ved et givent bord eller indenfor et bestemt område på vores skovture når vi spiser madpakker. Den faste plads bruges også til børnemøder og andre samlinger for børn og voksne i en gruppe. Ofte benytter vi børnenes bomærker til at markere barnets siddeplads. På denne måde opnår vi at børnene altid ved hvor de skal sidde og de lærer at genkende deres eget navn.

Fysisk og æstetisk indretning:

Det pædagogiske personale forsøger i indretningen af vores ude og indendørs læringsmiljøer at indrette dem, så de bidrager til børnenes læring, inspiration og legemiljøer i forhold til barnets alder og interesser. Legerummene er tydeliggjort i forhold til, hvad børnene kan bruge disse til. Vi har eksempelvis indrettet et dukke/køkken område, et konstruktionsrum, et læsehjørne. Udenfor har vi etableret mudderkøkken, legebil, sandkasse, køkkenhave med plads til afgrænset lege og hængekøje område

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

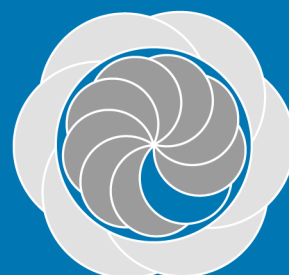
Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Skovly samarbejder det pædagogiske personale med forældrene på flere måder og i flere fora. Vi tager i samarbejdet med forældrene højde for at inddrage deres viden og oplevelser af deres barn, sådan at forældrenes perspektiv altid tænkes ind.

- Vores forældrebestyrelse arbejder med, og følger op på, de overordnede principper, rammer, politikker, vilkår og muligheder, der er for at kvalificere hverdagen for alle børn, forældre og personaler i Skovly.
- I dagtilbuddet inviteres forældrene til to årlige forældremøder med input og debat omkring emner, der har betydning for børns udvikling og trivsel, men også mulighed for at møde barnets personale og høre dem fortælle om, hvad de er optagede af og har fokus på i den konkrete børnegruppe.
- Inden et barn starter holdes der altid en opstartssamtale med forældre, hvor vigtig viden deles ligesom det drøftes, hvilke gensidige forventninger der er for samarbejdet og indkøringen aftales så den afstemmes barnets behov. Efter ca. tre-måneder følges denne samtale op af endnu en samtale. Herudover har vi løbende samtaler med forældre, hvis der er et behov herfor.
- I dagligdagen deler det pædagogiske personale og barnets forældre store og små oplevelser i barnets liv. Dette vægtes højt, da vi på den måde bidrager til, at der bindes bro mellem barnets verdener hjemme og i Skovly.
- I efteråret inden et barn starter skole inviteres forældre til en såkaldt før-skole samtale, hvor både forældre og det pædagogiske personale udfylder et fælles samtalskema – der bidrager til at dialogen og blikket på barnet bliver nuanceret og bredere.
- Ledelsen i Skovly sender et nyhedsbrev ud når det er aktuelt med info omkring praktik, pædagogik og anden relevant information, ligesom personalet på Aula lægger beskeder, fotos og informationer op målrettet bestemte børnegrupper.
- Forældrene opfordres til at deltage i de forskellige fælles forældre/familie aktiviteter som foregår i dagtilbuddet i løbet af året med f.eks familie skovdage, fælles-arbejdsdag, forældrekafe med udstillinger eller fælles aktiviteter.

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I Skovly arbejder vi ud fra præmissen – at alle børn har en værdi i sig selv – uanset baggrund og vilkår – og alle børn skal have muligheden for at opleve, at de lykkes. Vi deler børnene op i mindre grupper for at tage hensyn til de eksisterende venskaber, og andre gange inviterer vi børnene ind i differentierede legefællesskaber, for at modvirke eksklusion.

I vores planlægning og struktur har vi fokus på at skabe inkluderende læringsmiljøer, der tilgodeser alle børns individuelle behov og giver dem mulighed for at indgå i fællesskabet – evt. med støtte og vejledning fra det pædagogiske personale.

Eksempelvis: Hvor nogle børn eks.vis har brug for støtte til at danne sig et overblik i forhold til, hvad de skal, og hvad der forventes af dem. Til disse børn laver vi små billedserier, der visuelt giver barnet mulighed for at kunne følge med i rutinesituationerne og de planlagte aktiviteter.

Eksempelvis: I forhold til de to-sprogede, børn der har svært ved at knække koden til det danske sprog, igangsætter det pædagogiske personale sproglige aktiviteter med barnet, understøtter dem i legene med de andre børn og laver visuelle støttesystemer til vores rutinesituationer.

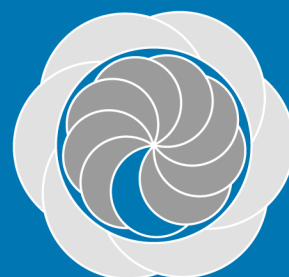
Vi møder alle børn og familier i øjenhøjde og tager udgangspunkt i det enkelte barns og families forudsætninger og ressourcer.

Eksempelvis: Befinder et barn sig af den ene eller anden grund i en udsat position – der bekymrer enten forældre, det pædagogiske personale eller begge parter inviteres PPR ind i et samarbejde.

I første omgang afholdes et rådgivningsforum med PPR psykolog og PPR tale-høre konsulent, hvor forældre og primærpædagog i dagtilbuddet deltager. Her drøftes de observationer, overvejelser og bekymringer der er for barnets trivsel og udvikling. På baggrund af et sådant møde afklares det, hvad der kan igangsættes af tiltag hjemme og i dagtilbuddet for at imødekomme barnets vanskeligheder i en given periode af dets liv, ligesom PPR tilbyder yderligere undersøgelse, observation etc – for at hjælpe barnet videre på vej.

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Hedensted Kommune starter kommende skolebørn i BRO-bygning d.1.april hvert år. I denne periode følger et af de pædagogiske personaler med i overgangen frem til skolestart i august.

Planlægningen og arbejdet med overgangen for en aktuel børnegruppe tager afsæt i den aktuelle gruppes behov og finder sted i et samarbejde mellem børnehavens personale og kendskab til børnene og det personale på skolen, der skal følge børnene videre, når de starter i børnehaveklassen.

I løbet af året besøger børnehaven skolen ad flere omgange – på skolens bibliotek, i gymnastiksalen og i SFOen for at være og lege. Børnehaveklassen inviteres ligeledes med på skovture og på besøg i Skovly.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi samarbejder med den lokale idrætsforening, der skaber muligheder for, at vi i perioder kan benytte deres faciliteter til bevægelse, sang og leg.

Den lokale landmand er hjælpsom med lån af maskiner til særlige lejligheder, ligesom han åbner sine døre for grupper af børn, der gerne vil besøge et landbrug, møde dyrene og prøve at sidde i eksempelvis en traktor.

Købmanden i byen blev til juletid pyntet op med Skovlys mange jule saltdejsfigurer, ligesom kirken tager imod besøg og inviterer ind til høstfest og julegudstjeneste.

Vores lokalråd har anlagt en æblelund i Stouby, som vi har mulighed for at benytte til pædagogiske aktiviteter, ligesom de har doneret et æblemostpresser til os.

I forbindelse med projekter i Skovly omkring affald og bæredygtighed har børnehavens ældste børn været på besøg på den lokale genbrugsstation.

Kommunens biblioteker henter vi hjælp hos til lån af bøger, der i en given periode optager børn og voksne i dagtilbuddet – ligesom vi har afprøvet materialer i et samarbejde med dem omkring udvikling og sprogstimulering for børn.

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi har i vores indretning af de fysiske, psykiske og æstetiske læringsmiljøer tænkt ind at det skal kunne inspirere og udfordre børnene i forhold til leg og læring, hvor børnenes forskellige alder og udviklingsniveauer giver muligheder for alle. I denne indretning inddrager og involverer vi børnene, så de oplever, at deres ideer og ønsker bliver forsøgt imødekommet.

Fysisk børnemiljø:

Eksempelvis: Vi har fokus på håndvask. I forhold til at højne hygiejneniveauet anbefaler vi alle forældre at børnene vasker hænder når kommer i institutionen.

Eksempelvis: Både i børnehaven og i vuggestuen er der indrettet små kroge og afgrænsede rum med plads til mere uforstyrret leg bl.a med et lille legekøkken. (se evt afsnittet om Pædagogisk læringsmiljø)

Æstetisk børnemiljø:

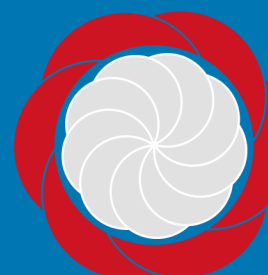
Eksempelvis: Der er hængt billeder op i grupperum, udenfor og på toilettet, der inspirere og fortæller noget om, hvad børn og voksne er optagede af på et givent tidspunkt.

Psykisk børnemiljø:

Eksempelvis: Det pædagogiske personale har fokus på børnefællesskabet og børnenes indbyrdes samspil, hvor fokus er på at sikre alle børn en plads i fællesskabet, børnenes omgangstone og støtte til at løse konflikter, som opstår i leg og samspil.

Personalet har i mødet med barnet/børnegruppen et stort fokus på at "se bagom" barnet – og være både anerkendende og nysgerrige på hvilken positiv intention, der ligger til grund for barnets handlinger

De seks læreplanstemaer

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

"Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Skovly er det det pædagogiske personales opgave at skabe et læringsmiljø, der inkluderer og anerkender alle børn ved at give dem oplevelsen af at blive set, respekteret og opleve tryghed i relationen til dets primære relationer i dagtilbuddet.

Dette er for os fundamentet for børns trivsel, udvikling, dannelse og lyst til læring.

I Skovly arbejder det pædagogiske personale bevidst med:

- At have øje for det enkelte barns ressourcer og kompetencer – og bringe disse i spil i samværet og samspillet barn-voksen men også barn-barn. Det pædagogiske personale ønsker med denne tilgang at bidrage til at barnet opbygger en sund og god selvfølelse.
- At opdele børnegruppen i større og mindre grupper i løbet af dagen – for at kunne tilbyde forskellige læringsrum – og på den måde arbejde med alle børns ret til at være en del af fællesskabet.
- Inddrager barnets livsverden og initiativer, så det oplever at det bliver hørt og gør en forskel – dette for at børnene får muligheder for at koble sig til det, der sker i dagtilbuddet.
- Afstemmer sig i forhold til barnet/børnegruppen og spejler børnene – og har øje for om barnets grundstemning er præget af tillid, glæde og nysgerrighed – i ønsket om at give børnene mulighed for at få positive erfaringer ved at handle, udfordre og tage selvstændige initiativer.

Eksempel fra børnehaven: En lille gruppe børn har sammen med en voksen været ved bækken, hvor de fangede smådyr i vandet, som de tog med hjem til børnehaven. Her viste de deres fund frem til de andre børn og fortalte om hvad det var for nogle dyr og om hvad de havde oplevet. På den måde oplever børnene i en tryk ramme at være betydningsfulde for resten af børnegruppen. Der er skabt fokus på et fælles tredje.

Eksempel fra vuggestuen: Når vi holder børnemøde, har vi en fast fremgangsmåde hver dag for at skabe trykhed og genkendelighed for det enkelte barn. Børnene inddrages i rutiner og praktiske opgaver med f.eks at dele drikkedunke ud. Børnene øver sig i at deltage ved at skifte mellem at være iagttagende og initiativtagende.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse. Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:
 - Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
 - Tager udgangspunkt i **Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?**
 - Knyttes til det fælles pædagogiske grundlag
 - Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Arbejdet med børnenes sociale kompetencer handler i Skovly om at det pædagogiske personale i samarbejde med forældrene skaber rum og rammer, der giver alle børn mulighed for at kunne indgå i et positivt samspil med andre børn og voksne – i større eller mindre grupper på tværs af køn, alder og etnisk oprindelse. Det kommer til udtryk i barn-barn relationerne og barn-voksen relationerne.

Det gør vi i Skovly ved:

- At det pædagogiske personale skaber nogle trygge rammer, der giver børnene mulighed for at mærke og opleve at egne og andre børns behov og følelser tilgodeses i samspillet. Eksempelvis støtter det pædagogiske personale barnet i at lære at mærke sine egne behov og grænser – og på den vis lærer at kunne sige til og fra i samspil med andre, samtidigt med at børnene lærer at udvise respekt for andre børns behov og i at kunne lytte til disse.
- At det pædagogiske personale har øje for relationer og samspil i de mange interaktioner børn og voksne indgår i, hvor børn *opøver sociale færdigheder* gennem positiv guidning, der giver dem betydning og en oplevelse af at høre til. Eksempelvis guider det pædagogiske personale barnet i forhold til konflikter og giver dem redskaber, så barnet får kompetencerne til selv at kunne løse konflikter på en hensigtsmæssig måde. Personalet er bekendt med redskaberne fra ICDP (indsæt link)– og bruger disse aktivt i samspillet med børnene.

- At barnet oplever sig mødt i behovet for at danne venskaber og får hjælp til at tage initiativ til leg eller til at kunne følge andres initiativer, hvis dette er en udfordring. Her har det pædagogiske personale blik for at støtte børn i deres legerelationer – i større og mindre grupper på tværs af køn, alder og ressourcer – for at give alle børn en oplevelse af, at der er plads til dem i fællesskabet.

Eksempel fra børnehaven: Når vi ankommer til det sted vi skal være i skoven, starter vi med at samle børnene og fortæller dem om de muligheder der er for at udforske og lege her. Når rammen er sat, går børnene i gang med den aktivitet som de synes er spændende. De voksne understøtter og guider børn i legene og aktiviteter på en måde så der skabes rum til et socialt samspil børnene imellem.

Eksempel i vuggestuen: En lille gruppe børn har sammen med en voksen plukket mælkebøtter og hentet vand i en spand. Børnene og den voksne eksperimenterer med at flække mælkebøtte stilken og putte dem i vandet. Vi ser hvordan stilken krøller sig sammen. Børnene og den voksne har fælles fokus på processen og oplever at bidrage til og være en del af et værdifuldt fællesskab.

Kommunikation og sprog

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
 - Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i

Vi arbejder med at skabe læringsmiljøer der tilgodeser og bidrager til udviklingen af børnenes sproglige kompetencer. Det handler i Skovly om, at det pædagogiske personale i både den fysiske, psykiske og æstetiske indretning skaber læringsmiljøer, der inspirerer til, at børnene tilegner sig sprog, lærer at udtrykke sig sprogligt og giver dem mulighed for at indgå i børnefællesskabet og kunne udtrykke egne meninger og behov samt bearbejde indtryk.

Det gør vi i Skovly ved:

- At det pædagogiske personale skaber nogle rammer, der giver børnene mulighed for at udvide og udvikle sprogforståelse, lydlig opmærksomhed, ordforråd og oplevelse af sig selv i verden. Eksempelvis ved at bruge og inddrage højtlesning, rim, remser og sang som en fælles og samlende aktivitet i både mindre og større grupper, hvor børnene tilbydes mulighed for at deltage aktivt.
- At vores fysiske læringsmiljøer er indrettet sådan – at der er skabt mulighed for børnene kan bruge skriftsproget og opbygge en fortrolighed med den tidlige skriftsprogsudvikling – og i den fysiske indretning møder ord, bogstaver og begreber.

At det pædagogiske personale i mødet med børnene sikrer at børnene opbygger og udvikler en fortrolighed og tryghed ved at bruge sproget verbalt og nonverbalt til at udtrykke sine behov, oplevelser og følelser. Eksempelvis når pædagogiske personale guider børnene i deres leg og løsning af indbyrdes konflikter. I løsningen af opståede konflikter hjælper personalet bl.a. barnet med at sætte ord på følelser, på hvad der er sket og hjælper dem med at finde andre handlemuligheder.

Det pædagogiske personale er bevidste om, at være sproglige rollemodeller for børn med sproglige udfordringer, når de guider børnene sprogligt gennem dagligdagens mange rutinesituationer, legene og de pædagogiske planlagte aktiviteter.

Eksempel fra vuggestuen: Vi benævner og sætter ord på hvad vi gør og ser i hverdagssituationer. Vi er nærværende, har øjenkontakt og bruger kropssprog i vores kommunikation med børnene.

Vi hænger billeder op som visuelt understøtter det tema vi aktuelt arbejder med. Vi styrker den sproglige udvikling gennem sang og højtlesning.

Eksempel fra børnehaven: Gennem legen er de voksne rollemodeller og guider børnene sprogligt. Vi understøtter den meningsgivende dialog i det børnene er interesserede i og optagede af. Det både i lege og aktiviteter. Vi bruger piktogrammer til at anskueliggøre dagligdagens aktiviteter.

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Både ude og inde er der i Skovly fokus på at skabe et læringsmiljø, der fremmer og udvikler børnenes fin- og grovmotorik, sanser og bevidsthed om egen kropslige formåen.

Vi ønsker med vores rammer at danne grobund for et læringsmiljø, der fremmer børnenes glæde ved og mulighed for at opholde sig, gøre brug af og lyst til at bevæge sig – i skoven, på legepladsen og indenfor. Det pædagogiske personale skaber med indretningen af de fysiske læringsmiljøer, muligheder, der giver børnene erfaring med at udvikle deres grov- og finmotorik, men også stimulerer sanser og bevidstheden om egen krop

Det gør vi i Skovly ved:

- At det pædagogiske personale tager aktivt del i de planlagte og spontane fysiske aktiviteter sammen med børnene og i samspillet er bevidste om at deres egen begejstring, glæde og engagement smitter.
- At børnene bliver præsenteret for nye kropslige færdigheder, der giver dem en oplevelse af at kunne mestre noget nyt og den stolthed, der følger med denne følelse, som anerkendes af det pædagogiske personale.
- At det pædagogiske personale tilbyder børnene forskellige former for aktivitet, der tilgodeser både de vilde og udfordrende aktiviteter.

- At børnene tilbydes muligheder for opleve bevidstheden og glæden ved deres forskellige sanser, hvor det pædagogiske personale i planlagte og spontant opståede aktiviteter giver børnene mulighed for eks.vis at smage, sanse, føle kulde/varme, give hinanden massage i gennem leg og små historier, der understøtter dette.
- At børnene med deres forskellige fysiske formåen – lærer at mærke egne grænser i samspillet med andre børn, herunder at det pædagogiske personale støtter børnene i at sige til og fra og herved lære at respektere egne og andre børns grænser.

Eksempel fra børnehaven: Et barn oplever glæden ved selv at kunne tage sit tøj på, slå en kolbøtte. De oplever glæde når de bestiger en af vores bakker med rutchebane og oplever suset i maven, når de rutscher ned i armene på en tryk voksen.

Det pædagogiske personale på legepladsen præsenterer børnene for nye lege, hvor de selv indgår aktivt. De voksne igangsætter en fællesleg, der inviterer mange børn med i et aktivt samspil, hvor både følelser, samarbejde og fællesskab er væsentlige ingredienser.

Eksempel fra vuggestuen: En vild løbetur eller sangleg med et højt aktivitetsniveau suppleres af en stille stund, hvor der lyttes til træernes og vindens susen, eller en voksen laver yoga med en mindre gruppe vuggestuebørn. I vuggestuen deltager de voksne aktivt i bevægelses og sanglege, og de inviterer her børnene med via mimik og fagter.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Skovly har mange års status som en naturinstitution, hvor vi igennem hele året inddrager naturen og udelivet i skoven og på vores legeplads som et aktivt valg og pædagogisk læringsmiljø. Det pædagogiske personale bruger deres viden omkring natur, udeliv og science aktivt i samspil med børnene gennem eksperimenter, undersøgelser og udforskning af naturen sammen med børnene. Dette for at give børnene lyst til at opleve naturen som den er, men også som en ressource i forhold til bæredygtighed og biodiversitet.

Det gør vi bl.a ved:

- At børnene får mulighed for at opleve og følge naturens gang ved at færdes i skoven og uderummet i gennem hele året – og på den måde præsenteres for forskellige naturfænomener. Det gør vi ved, at lave hjemmelavet foder til dyrene som vi tager med ud i skoven om vinteren, følge anemonernes første færd til skovbunden står fuld af anemoner, nyder solens stråler og presser de blomster vi har plukket på vores skovtur eller oplever efterårets regnvejr og blæst under træernes mange flotte efterårsfarver og drikker varm hjemmelavet hyldebærsaft.
- At det pædagogiske personale skaber muligheder for i samspil med børnene at undersøge og udforske, natur, dyr og planter – for derigennem at bidrage til børns dannelse og forståelse for, hvordan vi alle er forbundet til hinanden i et kredsløb. Det gør vi f.eks når vi i fællesskab følger en larves udvikling fra puppe til sommerfugl, haletudsters forvandling fra vand til land som frøer eller får besøg af en lokal skovfoged, der mens han parterer et rådyr, som han har skudt fortæller os om dyrets livscyklus, anatomi og samspil med andre dyr og planter i skoven.
- At det pædagogiske personale på forskellig vis præsenterer og arbejder med bæredygtighed som temaer og generelt i hverdagen. Dette når vi eksempelvis samler skrald, sorterer og laver kunst ud af genbrugsmaterialer.
- At Børnene får kendskab til årets rytme/årstiderne og hvad de betyder i naturen

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Skovly tilstræber vi at skabe et æstetisk og kulturelt læringsmiljø for børnene, der giver dem lyst til bruge og udvikle deres fantasi og lyst til at kommunikere og inddrage disse på skrift, i talesprog eller ved at gøre brug af dem i kreative processer.

Det gør vi bl.a ved:

- At det pædagogiske personale sammen med børnene præsenterer dem for og inddrager dem i forberedelserne til fejringen af en given tradition. Her undersøger og øver børn og voksne sig i fællesskab for, hvad der ligger til grund for en given tradition eller højtid.
- At børnene opfordres til og der samtidig i læringsmiljøet er skabt plads til at brugbare og velegnede materiale er tilgængelige, og at barnet selv kan tegne, legeskrive og på anden vis give kreativt udtryk for sine oplevelser, tanker, følelser og opmuntres til at bruge sin fantasi – med hjælp og støtte fra hinanden eller det pædagogiske personale.

Eksempel fra børnehaven: Til Sankt Hans øves Midsommersangen, betydningen af midsommer i talesættes og sanses i skoven og på legepladsen, og børnene laver sammen med det pædagogiske personale hekse til bålet.

Vi indsamler selv materialer og samarbejder med Remida omkring brugen af genbrugsmaterialer. Materialerne præsenteres, bruges og indgår i kreative processer og aktiviteter barn-voksen eller barn-barn.

Eksempel fra vuggestuen: Vuggestuens børn samlede grene på en skovtur, som de efterfølgende dekorerede, for at anskueliggøre temaet som vi arbejder med. De blev brugt efterfølgende til dialog og sange, hvorved processen ender med både at have et udtryk og denne sammenhæng er synlig.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

- Vi har i Skovly udarbejdet en pædagogisk model, der kan bruges systematisk til planlægningen, dokumentation og til evalueringen af et pædagogisk fokuspunkt. Denne model arbejdes der med i de enkelte personaleteams, til personalemøder og den hænger synligt fremme for de øvrige personaler.
- I de enkelte teams og i personalegruppen opstilles konkrete og meningsfulde mål for pædagogiske indsatser, der kan evalueres og efterfølgende følges op af nye handlinger.
- Både den pædagogiske model og pædagogiske opsatte mål dokumenteres gennem fotos, børnenes egne udsagn og det pædagogiske personales systematiske observationer.
- Personalet arbejder med fælles vidensdeling og professionelle læringsfællesskaber ved at indgå i aktionslæringsforløb – der efterfølgende evalueres samlet.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

3. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
4. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse. Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:
 - Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
 - Tager udgangspunkt i **Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?**

- kt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/dagtilbud

<p>Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.</p>	<p>Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.</p>	<p>Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen <i>Den styrkede pædagogiske læreplan</i>.</p>
		

<p>Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.</p> <p>Der offentliggøres løbende nye temaer.</p> <p>Alle materialer kan findes på www.emu.dk/dagtilbud</p> <p>BØRNE- OG UNDERVISNINGSMINISTERIET</p>	<p>Pædagogisk læreplan</p> <p>© 2019 Danmarks Evalueringsinstitut og Børne- og Socialministeriet</p> <p>Citat med kildeangivelse er tilladt</p> <p>Design: BGRAPHIC</p>
---	---